

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 30 kr. — Naručnina se pošilja opravljalstvu v dljaškem semenišču (Knabensominar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Poznamo liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, nplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovensko pevsko društvo.

Uže kot umetnost je petje nekaj ljubeznjivega, čarobnega in v nekšnem oziru vselej zmagovito. Ono izraža občutke duševne najvernejše, žalostne in vesele. Veliko je, kar spoznavamo po otipu, okusu, krasno in velikansko, kar nam razodeva vid. Toda sluh nas prestavlja v zelo nov svet, v raj glasov, harmonij in petja. Nobena umetnost ne sega tako globoko v človeško srce. Petje vzbuja in pretresa ljudi pa jih tudi kroti in miri. V Ptujih na velikem trgi stoji starodavni kamen „prangar.“ Na njem izsekan je slavni pesnik in pevec Orfej z liro v rokah, a okolo njega živali, ki so priletele poslušat ga. Kot umetnost je petje visoke vrednosti in je gojijo povsod, zlasti v sv. Cerkvi, kder služi najuzvišenejšemu namenu in zadobi nebeski blagoslov.

Vendar tudi v narodnem oziru je petje neizmerne važnosti. Natura brez pevcev je mrtva. Narod brez petja umira. Blizu do časov kralja Matjaža ne poznamo nobene slovenske pesni. Narod slovenski je umiral opan zlate svobode. Od tiste dobe začel se je prebujati in s tem tudi petje slovensko. Noveji čas je ravno petje služilo narodnjakom kot pomoček, kot sredstvo, da narod vzdramijo, k narodnej zavednosti probudijo. Zlasti l. 1848 in 1849 in potem od leta 1860 naprej se je po Slovenskem veliko in navdušeno pelo, največ v čitalnicah. Tem in njihovim pevcem in pevkinih gre velika hvala, da smo Slovence vsaj na kmetih k narodnej zavesti probudili. Toda sedaj so nastopili drugi časi in druge potrebe. Narodna borba pričela se je v trgih in prodira v mesta. In tukaj treba slovenskemu petju organizacije. Kajti tudi pesen je poklicana k sodelovanju. Njeni namen je tudi po trgih in mestih Slovence iz narodnega spanja probujati, za narodno reč unemati, iz tujih taborov pozivati, jih zbirati okolo narodnega prapora, narodnjake in narodnjakinje navduševati, prvo-

boritelje tolažiti, nasprotnike krotiti. In v to svrhu služi nam novo osnovano: Slovensko pevsko društvo v Ptujih. Ono je poklicano slovensko petje na Slovenskem urediti, organizirati. Sprožilo se je v Ljutomeru pri Miklošičevej svečanosti, osnovalo v Ptujih in v javnost stopilo v nedeljo 23. nov. t. l. v Mariboru, to pa s tolikim uspehom, da smo vsi ostrmeli.

Zanaprej bode društvo skušalo, kder le mogoče, osnovati pevskih zborov, s katerimi bode vzajemno gojilo narodno petje, sklicavalo občne zbere, sodelovalo pri narodnih svečanostih itd.

Pristopi lahko vsak pevec z letnino 1 fl., a tudi vsak narodnjak, ki ni pevec, s podporino 2 fl.

Dragi rojaki in čestite domorodkinje, pevci slovenski in pevkine, pristopite v obilnem številu temu društvu. Bode na veselje vam, na čast in ponos narodu slovenskemu. Ti pa mlado društvo, napreduj, budi in okolo sebe zbiraj podobno slavnemu Orfeju drage Slovence in milene Slovenkinje!
Desterniški.

Ljudske šole na Štajerskem.

Deželni odbor štajerski poroča o naših malih šolah. Povzamemo sledeče:

1. Koliko jih je in kakšne so? Ob konci avgusta 1883 bilo je na Štajerskem 761 javnih ljudskih šol, 20 ekspositor, 6 ekskurendo štacij, 42 privatnih in 7 fabrišnih šol. Od 761 javnih šol bilo je 420 večrazrednih, 341 enorazrednih, 29 fantovskih, 23 dekliških in 709 mešanih. Na 651 šolah poučevalo se je celi den, na 110 pa samo pol dneva. Po jeziku, v katerem se poučuje, bilo je 526 nemških, 160 slovenskih in 75 mešanih šol, kder se je torej poučevalo v obeh deželskih jezikih.

V šolskem leti 1882/3 so šolske občine pozidale 11 novih učilnic in 31 popravile in razširile. Deželski šolski svet tirja še novih

šolskih poslopij 70—90, največ na spodnjem Štajerskem.

2. Obiskovanje šol. V omenjenem leti bilo je 164.258 otrok v dobi ali starosti za šolo; 4552 so izbrisali kot nesposobnih za šolanje. Vpisali so torej 159.706 otrok; obiskovalo šolo pa je v resnici le 151.380, torej je brez šolskega pouka ostalo 8326, t. j. 5,3 % od vseh. Najbolje tožijo šolske gospodske o pomanjkljivem obiskovanju šol v okrajih: Sevniskem, šoštanjanskem, gornjegrajskem, vranskem, mahrenberskem, konjiškem, brežiškem in ptujskem pa tudi v okolici celjskej. Pravijo, ka jih po 14—44 % izostane.

3. Učiteljstvo. Na javnih ljudskih šolah poučevalo je; zraven 3 ravnateljev 399 nadučiteljev, 546 učiteljev, 320 podučiteljev in 72 pomočnih učiteljev, dalje 5 nadučiteljic, 45 učiteljic, 242 podučiteljic in 18 pomočnih učiteljic, vkup 1650 oseb. Vse so postavno za poučevanje sposobljene razven 39.

Za poučevanje deklic v ročnih delih skrbelo se je na 414 šolah, za kar je bilo nastavljenih 285 učiteljic za ročna dela.

4. Stroški. Plača učiteljstvu zajema se iz državnega šolskega zaklada ali „fonda“ v kateri država doplačuje $\frac{2}{3}$ vseh potroškov, okraji pa $\frac{1}{3}$. Iz tega zaklada izplačalo se je učiteljstvu l. 1882/3 redne plače: 946.740 fl. starostne priklade: 63.260 fl. podpore: 1080 fl. za učiteljske okrajne knjižnice: 630 fl. za učiteljske konference: 3230 fl. in raznih potroškov: 2660 fl. vkup 1.017.600 fl.

Da imajo vrhu tega šolske občine tudi več ali manje znatnih šolskih potroškov, to je itak znano, le svota vsa ni objavljena. Samo za stavljenje novih in razširjevanje starših šolskih poslopij so od l. 1870 zaprej štajerske občine, izvzemši okraj Mauterna in Slov. Gradec, potrošile 2.720.000 fl. Svitli cesar so v teh letih v šolske svrhe v 51 okrajih podarili 29.000 fl.

Upokojeni učitelji dobivajo pokojnino iz učiteljskega pokojninskega fonda. Iz tega zaklada so dovolili mariborskemu učitelju gosp. Kranjcu popolno prejšnjo plačo kot pokojnino, vdovi učitelja g. Stuhca pri sv. Bolfanku v Ormožkem okraji 180 fl. letnine in njenej hčerki 90 fl. doneska k vzrejevanju, nadučitelju g. Udlnu v Jarenini pa prošnjo za celo pokojnino, odbili — brez pravega, nam znanega uzroka!

5. Kakšno korist ima narod od blizu $1\frac{1}{2}$ milijona letnih stroškov za male šole? Odgovori na to vprašanje so iz ust raznih polit. strank različni. Slovenci pa moramo reči: kder poučujejo narodni, verni, v lepi zloznosti z narodno duhovščino delujoči učitelji, tam smemo zadovoljni biti, zlasti hvalevredno taki učitelji

pospešujejo sadjarstvo in sploh narodno gospodarstvo. Hvala in slava jim! Ali kder se šopirijo nemškutarski, nemravnstveni, zlasti pa za Judeževimi groši nemškega šulvereina roke spenjajoči učitelji, tam je tako, da se more pristojno govoriti le v državnem zboru!

Straženski.

Gospodarske stvari.

Gnojišče in gleštanje z gnojem.

Prav primerno prirejajo gnojišče na severnej strani od hleva, da je bolje v senci. Dno ali tla morajo biti tako steptana in pripravljena, da ne prepuščajo vode ter da se vsaka kapljica gnojnice seedi v gnojnično jamo. Ta sodi najbolje in naravnost pod gnojni kup. Na ta način si prihranimo prostora in jama ne zamzne. Gnojnična jama bodi s cementom vodi nepristopna narejena in obokana. Mraz škoduj cementu.

Gnojišče samo bodi od treh stranij z zidom ograjeno ali saj s prstjo zaježeno, da zrak ne prepihava. Le na onej strani bodi odprto, kjer se gnoj navaža in odvaža.

Gnoja ne smemo predebelo nanositi, k večjemu $1-1\frac{1}{4}$ metra visoko. In tako visoka je slobodno tudi ograja zidana ali prstena. K zidu hleva ne kaže gnoj metati, ker sicer zid škoda trpi. Zidovje sploh bodi vselej suho.

Mimo gnojišča ne sme dažni jarek blizu izkopan biti tako, da bi gnojnice odplavljal. Pravo gnojišče bi moralo imeti streho proti dežju in sicer tako visoko, da se lahko pod njo opravlja vsako delo pri gnoji. Na Bavarskem ob obrežjih reke Lech gleštajo gnoj prav izvrstno ter imajo gnojišče v prostoru, ki je z deskami trdno obit, da gnoju ne škoduje ne dež, ne solnce pa ne vetrovje.

Gnojnična jama mora biti se ve obokana ali sploh trdno pokrita s precej veliko pa dobro zadelano odprtino, skoz katero se človek, kedar treba, v jamo spusti, da jo očisti in iztrebi. Skoz ovo odprtino vpostavi se tudi sesalka ali „pumpa“ v jamo. Treba sesalko večkrat izvleči in osnažiti.

Če je gnojišče precej na višini z gnojnično jamo vred, kaže od jame cev napeljati na zdol, kder lahko gnojnice natočimo takoj v čeber in jo moremo dalje odpeljati. Tako si prihranimo vzdigovanje gnojnice s sesalko ali „pumpo“.

Gnojišče bodi bolj dolgo, kakor široko. Kako veliko bi naj bilo in kako prostorna gnojnična jama, to bodi primeno številu, plemenu in velikosti živinčet, množini stelje, potem kolikokrat se gnoj odvaža in koliko dni živino vpregamo ali na pašo gonimo, da ostaja zunaj hleva. Podrobno določiti mero gnojnični jami in gnojišču torej ni nmestno. Najbolj storimo,